

SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Põllumajandusministri 6. novembri 2014. a määruse nr 95 „Džemmi, želee, marmelaadi ja magustatud kastanipüree koostis- ja kvaliteedinõuded ning toidualase teabe esitamise nõuded” muutmine“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määruse eelnõu on välja töötatud toiduseaduse § 12 lõike 4 ja § 38 lõike 4 alusel. Määrusega muudetakse põllumajandusministri 6. novembri 2014. a määrust nr 95 „Džemmi, želee, marmelaadi ja magustatud kastanipüree koostis- ja kvaliteedinõuded ning toidualase teabe esitamise nõuded”¹.

Määruse muutmine on tingitud vajadusest võtta üle nõuded, mis on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2024/1438², millega muudetakse nõukogu direktiivi 2001/113/EÜ³ inimtoiduks ettenähtud puuvilja- ja marjadžemmi, -želee ja tsitrusmarmelaadi ning magustatud kastanipüree kohta. Määruse eelnõu puhul on tegemist Euroopa Liidu õiguse üle võtmisega, mille tähtaeg on 14. detsember 2025. a. Lisaks Euroopa Liidu õiguse ülevõtmisele muudetakse riigisisese nõudena kehtestatud tootenimetuse „moos“ koostisnõudeid, mille tulemusena suureneb moosis puuviljade sisaldus ning määratletakse selgemini lahustuva kuivaine sisalduse ülemine piir.

Nõuete muutmiseiga tõstetakse teatud toodetes puuviljasisalduse alampiiri, antakse võimalus vähendatud suhkrusisaldusega toodete puhul enam magusaineid mitte lisada ja täpsustatakse märgistamise üksikasju (loobutakse nõudest esitada toote suhkrusisaldus nimetusega samas vaateväljas (sest tarbijale toidualase teabe esitamist käsitleva määruse (EL) nr 1169/2011⁴ kohaselt tuleb see esitada toitumislase teabe hulgas). Lisaks täpsustatakse marmelaadi nimetuse kasutamist tsitrustest ja teistest puuviljaliikidest valmistatud toote puhul, õigusselguse eesmärgil jäetakse välja sätted tooraine vääveldioksiidi ja sulfititega töötlemise kohta (kuna toidu lisaainete kasutamine on reguleeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1333/2008) ning säte esitada koostisosade loetelus vääveldioksiid, kui selle jääksisaldus on suurem kui 10 mg/kg (kuna see on reguleeritud määrusega (EL) nr 1169/2011). Täpsustatakse, et džemmide ja želeede valmistamisel valikulise koostisosana kasutatav mahl võib olla nii kontsentreeritud kui ka kontsentreerimata, ning täpsustatakse, et kasutada lubatud peamiselt suhkruid sisaldavate koostisosade grupi nimetamisel kasutatakse sõna „suhkur“.

Muudatused toetavad „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukavas aastani 2030 esitatud toiduohutuse tegevussuuna eesmärgi „Eestis toodetud ja tarbitav toit on ohutu“ ja „tarbija teadlikkus toiduohutusest on kõrge ja tehtud valikud on tervist toetavad“.

Määrus jõustub 14. juunil 2026. aastal.

¹ Põllumajandusministri 6. novembri 2014. a määrus nr [95](#) „Džemmi, želee, marmelaadi ja magustatud kastanipüree koostis- ja kvaliteedinõuded ning toidualase teabe esitamise nõuded“.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) [2024/1438](#), millega muudetakse nõukogu direktiivi 2001/110/EÜ mee kohta, direktiivi 2001/112/EÜ toiduks ettenähtud puuvilja- ja marjamahlade ja teatavate samalaadsete toodete kohta, direktiivi 2001/113/EÜ inimtoiduks ettenähtud puuvilja- ja marjadžemmi, -želee ja tsitrusmarmelaadi ning magustatud kastanipüree kohta ning direktiivi 2001/114/EÜ teatavate inimtoiduks ettenähtud osaliselt või täielikult veetustatud piimakonservide kohta

³ Nõukogu 20. detsembri 2001. aasta direktiiv 2001/113/EÜ inimtoiduks ettenähtud puuvilja- ja marjadžemmi, -želee ja tsitrusmarmelaadi ning magustatud kastanipüree kohta ([EÜT L 10, 12.1.2002, lk 67](#)).

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määrus (EL) nr 1169/2011, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 1924/2006 ja (EÜ) nr 1925/2006 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni direktiiv 87/250/EMÜ, nõukogu direktiiv 90/496/EMÜ, komisjoni direktiiv 1999/10/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/13/EÜ, komisjoni direktiivid 2002/67/EÜ ja 2008/5/EÜ ning komisjoni määrus (EÜ) nr 608/2004 ([ELT L 304, 22.11.2011, lk 18](#)).

Määruse eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna toidu üldnõuete valdkonna peaspetsialist Evelin Kivima (tel 5687 9510; evelin.kivima@agri.ee) ja sama osakonna nõunik Külli Suurvarik (tel 5698 7476, kylli.suurvarik@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi on eelnõule teinud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Diana Rammul (diana.rammul@agri.ee) ja eelnõu keeleteimetaja on sama osakonna Leeni Kohal (tel 5698 3427; leenikohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrust kohaldatakse džemmi ehk keedise, moosi, ekstra džemmi, žele, ekstra žele, marmelaadi, tsitrusmarmelaadi, tsitrus-želeemarmelaadi ja magustatud kastanipüree (edaspidi *tooted*) suhtes, mis on valmistatud puuviljadest, marjadest, melonitest, arbuusidest, kõrvitsatest, kurkidest, tomatitest, rabarberivartest, porganditest, bataatidest ja ingverist (edaspidi *puuvili*). Toidu nimetus annab tarbijale esmase teabe toidu kohta ja sellest peab selguma, mis toiduga on tegemist. Nimetus peab aitama tarbijal mõista toidu olemust ja eristada seda teistest toodetest. Tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1169/2011⁵ artiklist 17 peab toidu nimetusena esmajärjekorras kasutama selle seaduslikku nimetust ning selle nimetuse puudumise korral üldtuntud nimetust või kirjeldust. Seaduslike nimetuste puhul on õigusaktidega kehtestatud koostise ja kvaliteedinõuded, millele sellise nimetusega toode peab vastama. Sellisteks seaduslikeks nimetusteks on ka käesolevas määruses sätestatud puuviljadest valmistatud toodete nimetused.

Eelnõu § 1 punktis 1 tehakse tehniline muudatus, et tekst oleks üheselt mõistetav. Muudetava määruse § 2 lõikes 2 on ühe kohustusliku koostisosade grupina loetletud fruktoosisiirup, puuviljadest ja marjadest ekstraheeritud suhkrud, pruunsuhkur ning toiduseaduse § 12 lõike 4, § 38 lõike 4 ja § 51³ lõike 2 alusel suhkrutoodete kohta kehtestatud nõuetes nimetatud suhkrutooted. Toiduseaduse alusel kehtestatud põllumajandusministri 20. novembri 2014 määruses nr 102 „Suhkrutoodete koostis- ja kvaliteedinõuded ning toidualase teabe esitamise nõuded ja analüüsimise meetodid“ on sätestatud nõuded poolvalge suhkru, valge suhkru ehk suhkru, ekstra valge suhkru, suhkrulahuse, invertsuhkrulahuse, invertsuhkrusiirupi, glükoosi-siirupi, kuivatatud glükoosisiirupi, glükoosmonohüdraadi, veevaba glükoosi ja fruktoosi kohta. Kuna reguleeritud toodete hulgas on ka suhkur, võib sõna „suhkur“ kasutamine muudetava määruse tekstis tekitada eksliku arusaama, et mõeldakse üksnes põllumajandusministri määruse nr 102 § 2 lõikes 2 määratletud suhkrut. Segaduse vältimiseks lisatakse muudatusega loetelu lõppu tekstiosa „*edaspidi suhkur*“.

Eelnõu § 1 punktis 2 jäetakse välja tekstiosa, mille kohaselt tohib toote valmistamiseks kasutada tooret (s.o puuvilju, viljaliha, püreed ja vesiekstrakti), mis on töödeldud vääveldioksiidi või sulfititega järgides toidu lisaaineid reguleeriva määruse (EL) 1333/2008 nõudeid, ning tekstiosa, millega keelati vääveldioksiidi ja sulfitite kasutamine ekstra džemmi ja ekstra žele puhul. Sellega kaotatakse vasturääkivused muudetava määruse ja toidu lisaaineid reguleeriva määruse (EL) 1333/2008 vahel. Muudetava määruse kohaselt ei tohi ekstra džemmi valmistamisel kasutada sulfititega töödeldud puuvilju, kuid lisaaineid käsitleva määruses on esitatud vääveldioksiidi piirnorm „sulfititega töödeldud puuviljadest ja marjadest valmistatud ekstra džemmide, želeede ja marmelaadide“ kohta. Toodete valmistamisel tuleb vääveldioksiidi ja sulfitite osas järgida määruse (EL) 1333/2008 nõudeid.

Eelnõu § 1 punktis 3 esitatakse võimalus valmistada vähendatud suhkrusisaldusega tooteid, milles vähendatud suhkrusisaldusest tulenevat väiksemat magusust ei pea enam toidu lisaainetena lubatud magusainetega kompenseerima. Suhkrusisalduse vähendamine peab vastama toitumis- ja tervisealaseid väiteid käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1924/2006 sätestatud nõuetele vähendatud suhkrusisalduse kohta. Nimetatud määruse kohaselt tohib väite, et ühe või enama toitaine sisaldust on vähendatud, ja iga väite, millel on tarbija jaoks tõenäoliselt sama tähendus, esitada ainult siis, kui toitaine sisaldust on võrreldes sarnase tootega vähendatud vähemalt 30%, välja arvatud mikrotoitained, mille puhul on lubatud 10% erinevus direktiivis

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr [1169/2011](#), milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijale.

90/496/EMÜ toodud kontrollväärtusest, ning naatrium või samaväärne kogus soola, mille puhul on lubatud 25% erinevus. Väite „vähendatud suhkrusisaldusega” ja iga muu väite, millel on tarbija jaoks tõenäoliselt sama tähendus, võib esitada ainult siis, kui toote (mille kohta see väide on esitatud) energiasisaldus on võrdne samalaadse toote energiasisaldusega või sellest väiksem. Kuna muudetava määрусega reguleeritud toodete puhul tuleneb toote energiasisaldus peamiselt suhkrust, siis ei saa vähendatud suhkrusisaldusega toodete energiasisaldus jääda võrdseks samalaadsete toodete energiasisaldusega (s.o džemmide, želee ja moosidega, mille suhkrusisaldust ei ole vähendatud).

Eelnõu § 1 punktis 4 suurendatakse džemmide vähimat puuviljasisaldust, see varieerub olenevalt puuviljaliigist. Samalaadne muudatus tehakse eelnõu § 1 punktis 8 ekstra džemmi puhul.

Puuviljaliik	Vähim puuviljakogus grammides 1 kg toote kohta			
	Džemm		Ekstra džemm	
	Kehtiv määr	Uus määr	Kehtiv määr	Uus määr
Allpool nimetatava puuviljade puhul	350	450	450	500
Musta sõstra, kibuvitsa, küdoonia, punase sõstra, pihlaka ja astelpaju puhul	250	350	350	450
Ingveri puhul	150	180	250	280
Akažuõuna puhul	160	230	230	290
Grenadilli puhul	60	80	80	100

Kuna muudetava määрусega moosi koostisnõuete kohaselt peab see vastama puuviljasisalduse poolest džemmi koostisnõuetele ning želee ja ekstra želee vastavalt džemmi ja ekstra džemmi nõuetele, siis suurendatakse eelnõu § 1 punktidega 4 ja 7 tehtavate muudatuste tulemusena ka nimetatud toodete puuviljasisaldust.

Muudatuse eesmärk on soodustada suurema puuviljasisaldusega džemmi ja želee tootmist, millega saab seeläbi toetada puuviljaturgu.

Eelnõu § 1 punktis 5 täpsustatakse, et džemmis vajaduse korral (vabatahtliku koostisosana) kasutatav puuviljamahl, sh tsitrusviljamahl, aga ka punapeedimahl võib olla kas kontsentreeritud või kontsentreerimata. Samalaadne täpsustus tehakse ekstra džemmi puhul (eelnõu § 1 punktis 8), želee puhul (eelnõu § 1 punktis 9) ning ekstra želee puhul (eelnõu § 1 punktis 10).

Eelnõu § 1 punktis 6 määratletakse täpsemini moosi lahustuva kuivaine sisaldus, sätestades selle suurimaks sisalduseks 59%. Suurema osa lahustuvast kuivainest moodustab moositoodetele lisatav suhkur. Praegu on sätestatud moosiks nimetatava toote lahustuva kuivaine sisalduse alumine piir (40%), kuid ei ole määratud ülemist piiri. Seetõttu ei ole selge, kas moosiks võib nimetada ka sellist džemmi koostisnõuetele vastavat toodet, mille lahustuva kuivaine sisaldus on 60% või sellest suurem (üldjuhul Eestis selliseid tooteid ei toodeta, vaid tuuakse sisse). Eestis on moosis traditsiooniliselt kasutatud vähem suhkrut võrreldes eelnimetatud direktiivist tulenevate tootenimetustega määratletud toodete puhul ning selleks, et nimetusega moos reguleeritud toodet oleks võimalik paremini eristada teiste tootenimetustega (nt džemm) reguleeritud toodetest, sätestatakse moosiks nimetatava toote lahustuva kuivaine sisalduse ülemine piir. See tähendab, et Eestis ei saa moosiks nimetada tooteid, mille lahustuva kuivaine sisaldus on 60% ja sellest rohkem.

Nimetuse „moos“ kasutamise kokkulepe on tehtud tootjatega 1999. aastal ja see on seni korras-
tanud turgu, võimaldades õiglast konkurentsi ning kaitsenud tarbija huve. Tarbijal on kindlus, et
teatud nimetusega toodet ostes sisaldab see vähemalt määratletud koguse puuvilju ning suhkrut.

Moosiga sarnased tooted (džemm, želee, marmelaad) on reguleeritud Euroopa Liidu tasandil.
Eestis tugeva traditsiooniga toote nimetus „moos“ on määruse (EL) nr 1169/2011 artikli 17 lõike
1 tähenduses samuti seaduslik nimetus.

Eelnõu § 1 punktis 11 tehakse tehniline täpsustus tsitrus-želeemarmelaadi nimetuse kasutamise
tingimuse osas. Kehtiva sõnastuse kohaselt tohib seda nimetust kasutada juhul, kui
tsitrusmarmelaad ei sisalda muud lahustamatut ainet, kui võimalikult väikeses koguses peeneks
tükeldatud (tsitrusvilja) koort. Sõnastus võib jätta mulje, et koore lisamine pole üldse soovitatav.
Väike kogus tsitrusvilja õhukest koort on siiski tootele iseloomulik. Seetõttu sõnastatakse
muudetava määruse § 7 lõige 4 uuesti.

Eelnõu § 1 punktis 12 täiendatakse muudetava määruse toidualase teabe esitamise nõudeid
käsitlevat § 9 lõigetega 4¹ ja 4². Lõikes 4¹ antakse võimalus asendada tootenimetustes
„tsitrusmarmelaad“ ja „tsitrus-želeemarmelaad“ sõna „tsitrus“ tootes kasutatud tsitrusvilja
nimetusega. Kuigi muudetava määruse § 7 lõikes 5 on juba sätestatud, et muudest viljadest kui
tsitrusviljadest valmistatud marmelaad peab vastama džemmi nõuetele, täpsustatakse lisatava
lõikega 4², et kui toode vastab ekstra džemmi koostis- ja kvaliteedinõuetele, võib seda nimetada
ekstra marmelaadiks.

Eelnõu § 1 punktis 13 tunnistatakse kehtetuks muudetava määruse § 9 lõikes 5 sätestatud nõue
esitada toote märgistusel koostisosade loetelus vääveldioksiid, kui selle jääksisaldus tootes on üle
10 mg/kg, kuna see kordab määruses (EL) nr 1169/2011 sätestatud. Samuti tunnistatakse
kehtetuks muudetava määruse § 9 lõikes 7 sätestatud nõue esitada toote märgistusel üldine
suhkrusisaldus, kuna see on üks osa toidualasest teabest, mis tuleb toote märgistusel esitada
määruse (EL) nr 1169/2011 kohaselt.

Eelnõu § 1 punktis 14 tehakse normitehniline muudatus. Kuna § 9 lõikes 8 viidatakse kehtetuks
tunnistatavale lõikele 7, muudetakse ka § 9 lõike 8 sõnastust ning jäetakse sellest välja viide
lõikele 7.

Eelnõu § 1 punktis 15 tehakse muudatus rakendussätete esitamiseks. Selleks nimetatakse
4. peatükk ümber „Rakendussäteteks“.

Eelnõu § 1 punktis 16 täiendatakse eelnõu §-ga 9¹. Selle puhul on tegemist üleminekusättega,
mille kohaselt võib tooteid, mis viiakse turule või märgistatakse enne 14. juunit 2026. a ja enne
nimetatud kuupäeva kehtinud nõuete kohaselt, turustada kuni varude lõppemiseni. Sätte sisu
tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1438 artiklist 6.

Eelnõu § 1 punktis 17 esitatakse uuesti normitehniline märkus, mida on täiendatud viitega
Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2024/1438.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse määruse jõustumise tähtpäevaks 14. juuni 2026. a. Nimetatud tähtpäev
tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1438 artiklis 5 sätestatud ajast.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas nõukogu direktiiviga 2001/113/EÜ inimtoiduks ettenähtud puuvilja-
džemmide, -želeede ja -marmelaadide ning magustatud kastanipüree kohta, mida täiendatakse
Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2024/1438.

Eestis tohib turule viia ka selliseid tooteid, mis ei vasta põllumajandusministri 6. novembri
2014. a määruses nr 95 esitatud nõuetele. Seda tohib teha juhul, kui toode on õiguspäraselt
valmistatud Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigis või Šveitsis või kui see on õiguspäraselt
valmistatud või turule lastud Euroopa Liidu liikmesriigis või Türgis, tingimusel et selle toote
puhul on tagatud Eesti õigusaktis sätestatuga samaväärne kaitse. Säte vastastikuse tunnustamise
põhimõtte kohta üldisemal kujul on sätestatud toote nõuetele vastavuse seaduse § 5 lõikes 8,
mistõttu ei ole vaja seda esitada põllumajandusministri 6. novembri 2014. a määruses nr 95.

Vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaselt ei või liikmesriik takistada toote müüki, mida mõnes teises liikmesriigis juba seaduslikult turustatakse, isegi kui see toode on valmistatud teistsuguste tehniliste või kvaliteedinõuete alusel kui need, mida rakendatakse oma toodangule.

4. Määruse mõjud

Määruse sihtrühmaks on mooside ja teiste sarnaste toodete (mitteloomne toit) käitlemisega tegelevad toidukäitlejad. Põllumajandus- ja Toiduameti Järelevalve Infosüsteemi andmetel (seisuga 16. mai 2025) on Eestis 579 majandustegevusteate esitanud käitlejat, kes on märkinud põhikäitlemisvaldkonnaks „mitteloomset toitu ja liittoitu käitlevad ettevõtted“, paljud neist ei tegele siiski moosi turule viimisega. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1438 koostamise etapis on komisjoni poolt koostatud mõjuhindang⁶, millega on tehtud mõjude eelhindamine ja mõjustatud huvirühmade kaasamine.

Puuviljasisalduse tõstmisega seotud mõjud. Direktiiv 2001/113/EÜ kuulub Euroopa Liidu turustamisstandarditega sarnaste õigusaktide hulgas nn hommikusöögidirektiivide paketti, mille puhul strateegias „Talust taldrikule“ määratletud läbivaatamise eesmärk oli tagada kestlike toodete kasutuselevõtt ja tarnimine. Lisaks uuris Euroopa Komisjon võimalusi, et hõlbustada üleminekut tervislikumale toitumisele ja edendada suure rasva-, suhkru- ja soolasisaldusega toodete koostise muutmist.

Analüüsi tulemusena jõudis Komisjon järeldusele, et džemmides suhkrukoguse miinimummäära alandamine takistaks tootmisharul ka turustada vähendatud suhkrusisaldusega džemmi, milles suhkrusisalduse vähendamine vastab toitumisalaseid väiteid käsitlevale määrusele (EÜ) nr 1924/2006, sest seda liiki džemme ei oleks enam tehniliselt võimalik toota. Seega lubatakse direktiivi 2011/113/EÜ muudatusena jätkata müüginimetuste „džemm“ ja „žele“ kasutamist ainult selliste toodete puhul, mille minimaalne puuviljasisaldus on praegu nõutavast suurem. See ei takista vähendatud suhkrusisaldusega (st suhkrusisaldust on vähendatud vähemalt 30%) džemmi turustamist kooskõlas toitumisalaseid väiteid käsitleva määruse (EÜ) nr 1924/2006 nõuetega.

Selleks et soodustada suurema puuviljasisaldusega džemmide ja želeede tootmist ning seega toetada puuviljaturgu, võttes samal ajal arvesse vajadust vähendada vaba suhkru kogust, tuleks suurendada direktiivi 2001/113/EÜ I lisas sätestatud puuviljade miinimumkogust, mida tuleb kasutada džemmide ja želeede valmistamiseks.

Eelnõu ettevalmistamise käigus läbi viidud tehniliste konsultatsioonide käigus selgus, et ühe suurema turuosaga Eestis moosi tootva ettevõtte moosid vastavad juba praegu puuviljasisalduse poolest uutele nõuetele. Samas tõi teine ettevõtte välja, et puuviljasisalduse suurendamise nõue suurendab toote hinda. Kolmas ettevõtte ei toetanud puuviljasisalduse suurendamist. Samuti toob see kaasa retseptuuri muudatusi. Kuna nn moositoodete märgistusel tuleb puuviljasisaldus esitada nimetusega ühes vaateväljas, toob puuviljasisalduse minimaalse sisalduse suurendamine kaasa ka märgistuse muudatusega seotud kulud nendele ettevõtetele, kelle toodetes ei ole kasutatud uutele nõuetele vastavat puuviljakogust. Seda majanduslikku mõju leevendab uute nõuete kohaldamiseks antav üleminekuaj. Määrusega reguleeritud tooted koosnevad peamiselt puuviljadest saadud koostisosadest ning suhkrust, seejuures on reguleeritud nende minimaalsed sisaldused toodetes. Suhkrusisaldus on reguleeritud minimaalse refraktomeetriga mõõdetava lahustuva kuivaine sisalduse kaudu – peamise osa sellest moodustab tootele lisatav suhkur, kuid refraktomeetri näitu mõjutavad ka tootes sisalduv puuviljadest pärit suhkrute, hapete ja lahustuva kiudaine kogus. Seetõttu võimaldab suurem puuviljasisaldus lisada tootesse vähem suhkrut. See omakorda muudab mooside koostist tervist toetavamaks ning see aitab kaasa rahvatervisele. Puuviljasisalduse alampiiri tõstmine soodustab suurema puuviljasisaldusega džemmide ja želeede tootmist, millega saab seeläbi toetada puuviljaturgu.

⁶ Commission Staff Working Document. Impact Assessment report „Revision of EU marketing standards for agricultural products to ensure the uptake and supply of sustainable products“
[Register of Commission Documents - COM\(2023\)201](#)

Vähendatud suhkrusisaldusega toodete, milles ei kasutata magusaineid, võimaldamisega seotud mõjud.

Kehtiva määruse kohaselt peavad reguleeritud tooted sisaldama määratletud koguse lahustuvat kuivainet (mõõdetuna refraktomeetriga). Kuigi ka puuviljad sisaldavad suhkruid, moodustab reguleeritud toodete peamise osa lahustuva kuivainest tootesse lisatud suhkur. Toode tohib lahustuvat kuivainet sisaldada määratletud kogusest vähem vaid juhul, kui suhkur on osaliselt või täielikult asendatud magusainetega. Toidu lisaaineid käsitleva määruse (EÜ) nr 1333/2008 kohaselt tohib toidule magusaineid lisada juhul, kui selle üheks eesmärgiks on suhkru asendamine vähendatud energiasisaldusega toidu, kaariest mittetekitava toidu või suhkrulisandita toidu tootmisel. Nimetatud määruse tähenduses on suhkrulisandita toit selline toit, millele ei ole lisatud mono- või disahhariide ega toitu, millele on lisatud mono- või disahhariide nende magustamisomaduste tõttu, ning vähendatud energiasisaldusega toit selline toit, mille energiasisaldust on vähendatud vähemalt 30% võrreldes algupärase toidu või samalaadse tootega.

Eelnõus kavandatud võimalus lahustuva kuivaine sisalduse vähendamisel magusaineid mitte kasutada on seotud toitumislase väite „vähendatud suhkrusisaldus“ esitamise tingimustega. Nende kohaselt võib väite toote märgistusel esitada vaid siis, kui toote energiasisaldus on võrdne samalaadse toote energiasisaldusega või sellest väiksem. Lisaks tuleb arvestada „vähendatud [toitainet] sisaldusega“ väite tingimusi, mille kohaselt peab toode sisaldama vähemalt 30% vähem toitainet võrreldes võrdlustootega. Neid kaht tingimust kokku võttes võib väite „vähendatud suhkrusisaldusega“ esitada juhul, kui toote suhkrusisaldus on 30% väiksem ning toote energiasisaldus ei ole suurem võrreldes samalaadse toote andmetega. Kuna muudetava määrusega reguleeritud toodete puhul tuleneb toote energiasisaldus peamiselt suhkrust, siis ei saa vähendatud suhkrusisaldusega toodete energiasisaldus jääda võrdseks samalaadsete toodete energiasisaldusega (s.o džemmide, želee ja moosidega, mille suhkrusisaldust ei ole vähendatud). Kokkuvõtvalt tuleb määratletud lahustuva kuivaine sisaldusest väiksema sisaldusega toodete valmistamisel suhkrusisaldust vähendada vähemalt 30% nii magusainete kasutamisel kui ka ilma nendeta valmistatud toodete puhul. Seega ei lisandu uue lahustuva kuivaine sisalduse vähendamise võimaluse andmisega puhul täiendavaid tingimusi. Magusainete kasutamise nõudest loobumine soodustab tervislikumat toiduvalikut.

Konsultatsioonide teemaks oli ka võimalik tootenimetuse „moos“ kuivainesisalduse alampiiri langetamine, kuid selles osas ei olnud konsensust, siiski toetas enamik 40% alampiiri jätkamisega.

Kuna toote „moos“ lahustuva kuivainesisaldusele ei ole sätestatud ülemist piiri, siis ei ole selge, kas moosiks võib nimetada ka sellist džemmi koostisnõuetele vastavat toodet, mille lahustuva kuivaine sisaldus on 60% või sellest suurem. Üldjuhul Eestis 60% ja suurema lahustuva kuivaine sisaldusega tooteid ei toodeta. Samas on selliste toodete traditsioon teistes liikmesriikides, kust neid ka Eestisse tuuakse. Selleks, et tootenimetusega „moos“ reguleeritud toodet oleks võimalik paremini eristada suure suhkrusisaldusega samalaadsetest toodetest, mille puhul tuleb kasutada teisi tootenimetusid (nt džemm, želee, marmelaad), sätestatakse moosiks nimetatava toote lahustuva kuivaine sisalduse ülemine piir, milleks on 59%. See tähendab, et Eestis ei saa moosiks nimetada tooteid, mille lahustuva kuivaine sisaldus on 60% ja sellest rohkem. See võimaldab tarbijal selgemini eristada väiksema suhkrusisaldusega tooteid ja loob tootjatele võrdsemad konkurentsitingimused, sest konkureeritakse rohkem sarnasemates tootekategooriates. Ettevõtjad toetasid moosi lahustuva kuivainesisaldusele ülempiiri sätestamist.

Peamiselt tuleneb muudatuste vajadus direktiivi nõuete ülevõtmise vajadusest. Kuna hinnanguliselt Eestis ei toodeta olulisel määral direktiiviga reguleeritud suure suhkrusisaldusega tooteid, siis nende muudatuste mõju ei ole Eesti tootjatele suur.

Tehnilisi konsultatsioone ei viidud läbi väikekäitlejatega, kuid selles sektoris võib eeldada arvamuste polariseerumist.

Eelnõu koostaja hinnangul ei kaasne eelnõus kavandatavate muudatuste rakendamisega otseseid ega olulisi mõjusid järgmistes valdkondades: riigi julgeolek ja välissuhted, majandus, elu- ja looduskeskkond, regionaalareng, riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldus.

Kuna määrusel puudub oluline mõju, ei ole vaja koostada Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 65 lõike 2 kohast mõjude analüüsi aruannet.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisategevusi ega lisakulutusi riigieelarvest, samuti ei kaasne määruse rakendamisega uusi tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2026. a 14. juunil. Tooteid, mis lastakse turule või märgistatakse enne 14. juunit 2026. a vastavalt seni kehtinud nõuetele, võib jätkuvalt turustada kuni varude lõppemiseni. Võimaldamaks Eesti tootjatel kohaneda moosi suurema puuviljasisalduse nõudega, kohaldatakse suurema puuviljasisalduse nõuet moosi suhtes alates 01.01.2027 ning lubatakse selle tähtajani valmistatud moosi turustada kuni varude lõppemiseni.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Sotsiaalministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile. Samuti saadetakse eelnõu arvamuse avaldamiseks Eesti Toiduainetööstuse Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eestimaa Talupidajate Keskliidule, Mahepõllumajanduse Sihtasutusele ning Eesti Kaupmeeste Liidule.

Eelnõu sisaldab toote (moos) suhtes kohaldatavat tehnilist normi, millest tuleb teavitada Euroopa Komisjoni ja Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriike. Toote nõuetele vastavuse seaduse § 43 ning sama paragrahvi lõike 4 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 23. septembri 2010. a määruse nr 140 „Kavandatavast tehnilisest normist, infoühiskonna teenusele kehtestatavast nõudest ja teenuse osutamise nõudest teavitamise kord ning teavitamist koordineeriva asutuse määramine“ kohaselt menetletakse tehnilist normi sisaldava õigusakti eelnõu nimetatud korra kohaselt.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marko Gorban

Kantsler